

Ámbár pedig a' kánont alakjában módosította katholika egyházunk: a' dolog' érdemére azonban egy maradt a' kánon. A' tévely ha indirecte is, kárhóztatva van. Nem is lehet illy eljárás miatt kárhóztatni az igazság' csalhatatlan tanítóját, miképen az igazság' napját, 's isteni tanítómesterét senki sem meri hibáztatni azért, hogy a' legsarkalatosabb igazságokat gyakran nem egyenest vitatta, de csak indirecte, atyai gyöngédséggel érintvén a' hallgatók' gyengéjét, melly a' kitárt igazságot el nem viselheté. Nincs is misem, mi magával hozná azt, hogy az egyház köteles legyen tanait mindég azon egy határozott, és a' tévelyt egyenesen kárhóztató alakban kimondani. Hisz az egyház' bölcsesége azt kívánja, hogy a' körülményeket, mint kell, számba vegye, 's működését azoknak megfelelőleg vigye. Az egyházat egyszer azért vélik korholandónak némellyek, mert az igazat nagyon nyíltan 's határozottan kimondta, 's csakugyan illyen módon kárhóztatta a' tévelyt; máskor ismét azért korholják, mert a' tévelygőkkel az igazságra vezetésben gyengéden bánt. Pedig az egyház ott is, itt is így, 's nem máskép azért cselekedék, mert bölcs, 's a' bölcsesség különböző körülményekben különböző bánásmódot igényelt az igazságravezetésben Krisztushoz, ki az ut 's igazság, 's ki által egyedüljöhetünk az Atyához. (Folyt. köv.)

Paulovics Lázár,

munkácsi szent-széki ülnök, 's az unghvári püspöki lyceumban a' bibliai tanulmányok' ny. r. tanára.

ház a' fegyelmi dolgokban hibázhat' — a' kath. theologiában nincs és nem lehet értelme. Az egyház a' fegyelmi dolgokban hibázhat: annyit jelent-e ez, mint hogy olly fegyelmet állíthat fel, melly a' hit- és erkölcsi dogmákba ütközik? De melly katolikus merné ezt illy értelemben kimondani? — Vagy pedig annyit: hogy fegyelmi dolgokban az egyház célszerűtlen, visszás, eredménytelen, vagy épen káros eredményü, szóval a' bölcsnek jelvényével épen nem ékeskedő rendelkezéseket tehet? De ismét ki áll ennek megítélésében fölötte? Melly fia az egyháznak meri birni a' bölcseségnek azon többjét, miben ő, minden malasztok' depositarius, a' lelki országolás' őt illető terrenumán megfogyatkozott? Nem insurrectionalis tanok ezek az egyház ellen annak fegyelmi rendjében, mellytől a' dogmatikai tért már csak lépésnyi köz választja el; vagy a' melly ezzel épen olly szorosán foly össze, hogy egyikét a' másiktól elválasztani szinte lehetetlen? Igaz a' dogmák változhatlanok, a' fegyelem pedig változó; — de változó nem azért, mert az egyház annak egykori megszabásában hibázott, hanem mivel az idők' körülményei változtak.

S z e r k.

Adatok a' szent-ferenczrendiek' történetéhez honunkban.

XVIII.

Boldog-Asszonyi Kolostor. Kis-Asszonyhoz.

Győri püspökségben, Mosony vármegyében a' Fertőtő mellett hasonnevü mezővárosban fekszik; itt már 1335-dik év előtt *) létezett Nagy Boldogasszony' tiszteletére emelt, és az ajtatos nép' gyakori látogatásáról igen jeles templom, melly Gylet IV. Miklós nádor Fraknó uradalmához tartozó, 's a' környékén fekvő kis falunak nevet adott. Az 1529-ben dühöngő török a' templomot halommá zuzta, a' falut pedig lesimitotta. A' török' távozta után szüz Máriának réztáblára füstött 's bal kezén ülő Jézust szoptató képe, az ős templom' éke, épségben találtatott, és kétszeres buzgalommal tiszteltetett. Az elpusztított falu' lakosai azonban a' béke' derültebb napjaiban sem telepedtek régi helyükre, a' Fertőtő' naponkint terjedtebb hajjaitól félvén. „Adjacet sacro huic Loco quidam Lacus vulgo Fertő dictus, qui antiquis temporibus nunquam fuit visus in Regno, sed pagi in eo loco stabant, spectantes ad arcem Frakno. Cum autem lacus hic eruperit, et potenter in longum et latum crescere coepit, anno 1300. homines in tempore abiere, pagi mersi sunt, nec unquam visi huc adusque; nomina pagerum sunt: Fekete-tó, Jakabfalva, Sár-völgye, Jó-kut, Kender-völgye, Fertő, quorum ultimus postea lacui nomen dedit.**)

Királyi adományozás által Fraknó minden hozzá tartozó javakkal 1622-ben gróf Eszterházy Miklósnak jutott birtokába; ki. valamint az 1652-ben Vezekénynél Ferencz, Tamás, Gáspár testvéreivel csatateren a' török ellen küzdve dicsően elhalt fia, gróf Eszterházy László sem építhette azt fel a' zavarok miatt. Herczeg Eszterházy Pál 1652-ben őseinek szándokát teljesítendő, öröklött ajtatos bizalommal a' romok közt is hön tisztelt kegyelem-képhez járul, imádkozván, 's magát és családját Mária' oltalmába, és pártfogásába ajánlván. „Summo desiderio exarsit hujus ecclesiae reaedificandae, votumque primum concepit in Sanctissimae et individuae Trinitatis, ac Beatissimae Virginis honorem hanc ecclesiam restaurandi, ac gloriam Dei omni meliori modo hic loci quantocius promovendi. . . . Alodium quoddam pro mansione mea, nec non pagum pro majori securitate hoc in campo totaliter deserto construi feci.***) Szüz Mária' tiszteletét zarándokok' ajtatoskodása által terjesztendő a' templomhoz, a' kornak építési ido-

*) Frakno levéltári kézirat másolatban.

**) Ugyanaz.

***) Literae Fundationales.

ma szerint kolostort csatolt. 1670-ben azt rendünknek ajánlja, és ezt beigtatván, 1680-ban örökös mi-séket rendel, és alapítványoz.

Frakno régi várral a' következő *): Hanc Cappelam Dux Gyletus in Honorem Beatissimae Dei Matris renovavit anno 1233 (***) homlokirattal fönmaradt kápolna, 's vele a' főoltárt diszesítő, jobb karján kis Jézust dajkáló, bal kezében pedig királyi pálczát tartó Szüz Mária' képe is az Eszterházy család' birtokába jutott, mellyet 1652-ben gróf Eszterházy Miklós' neje, Nyáry Christina ajtatos' grófnő ajándéku nyervén, imaszobájába helyezett. A' haldokló anya ezen drága kincset, tisztelete' forró tárgyát, gyengéded szeretete' örökös zálogául fiának Pálnak, (később herczegnek) hagyta, ki csatatéren babért aratandó, mint mondani szerette, édes mindenét testvére' leánya Eszterházy Ursula' gondviselésére bizta. 1680-ban minekutána a' pápai engedmény' megnyerése után, ezen családi kincs a' főoltárra tétetett, másik, a' régi templom' disze a' szentély' balrészén emelt kis oltárra alkalmaztatott.

A' Bécs' elpusztítására siető IV. Mahomet' vad népe elől 1683-ban az alapító' rendeletéből mind a' két kegyelemkép, és a' templom' kincse Frakno várába vitetett, de három holnap mulva visszahozatott. A' mezőváros a' kolostorral együtt hamuvá égett, a' nép' vigasztalására hátramaradt Diószeghy Antal és Szablics Márk atyák a' duló törököktől rejtek-helyeikből kihurezoltatnak, és törökrabságba vettettek, honnan nem megvetendő pénzösszezen váltattak ki. A' templom azonnal földél alá jött, és herczegi bőkezűséggel ékesített fel. 1687-ben az alapító romai birodalmi herczeggé lett kinevezéseért Isten' iránti háláját tanusítandó, 1695-ben a' régi szük templomot ledöntetvén, a' mostani roppant templom' alapkövét tétette le, 's a' fölépültet az eddig hiányzott toronynyal ékesítette; mellynek csudás összeroskadását az elnök atya, midőn szivszorultan jelentené, ajtatos mosoly árasztotta tréfára fakadt a' herczeg, és mondá: „Adverto Beatissimam Matrem non unam, sed duas velle habere turres, has etiam exstrui faciam.“ (***) 1702-ben ezen herczegi mű tökéletesen bevégeztetvén, Matyasovszky László nyitrai püspök által fölszenteltetett három oltárral; a' többi oltár a' herczegi család' egymást fölváltó műve. A' szónokszék ft. Nagy János győri kanonok' ajándoka. 1720—1730-ban épült a' kolostor' kert felőli része a' provincia' költségén. Az itt történt kegyelemtényeket

1697-ben Bécsben német nyelven kijött könyv tárgyalja, a' többit a' kolostori jegyzőkönyv tartja.

A' helybeli és féltornyai plebánia az alapító rendelvényéből, és mélt. püspöki helybenhagyás mellet kormányunk alatt van 1670-dik évtől. Azonban a' féltornyai fiókegyház 1768-ban plebániává emeltetvén, tőlünk elesett. 1809. majus 16-dik napjától egész november' 16-ig a' franczia zaklatásoknak ki vala téve, kik hogy a' többit elhallgassam, az ismételt zaklató követeléseiket teljesíteni képtelen elnököt örizet alá tették, mig Kapistran János tanáratya a' főparancsnokig hatott közbevetése után 5 zsák liszten, és fél akó boron ki nem váltatott.

A' többnyire az ifjúság' nevelésével elfoglalt kolostor' jelen személyzete 14; kik közül áldozár 10, és 4 laicus frater. Elnök egyszersmind plebánia-helyettes, 2 német szónok, mint segédek, a' rábaközi lelkészek' segítésére, 2 magyar atya, kik közül a' fiatalabbik Szüz Mária' ünnepein, hogy a' messze föld-ről jött bucsusok lelki tápot nyerjenek, hon szónokol; tót szónok a' pozsonyi kolostorból szokván meghivatni.

Szabad-e püspökségre iparkodni.

Hosszu vitatkozás helyett halljuk Dr. Allioli József Ferencz' szavait: „Wer ein Bischofsamt verlangt, der verlangt ein schwieriges Amt, ein Amt, sagt der Kirchenrath von Trient, vor welchen auch englische Kräfte erschrecken, indem der Bischof nicht nur für sich, sondern auch für seine ganze Heerde vor Gott Rechenschaft abzulegen hat.“

„Wer kann sich zutrauen, diesem Amte gewachsen zu sein; wer kann darnach streben, ohne vermessen zu sein?“

„Die rechte Ordnung ist, sagt der heilige Gregor, dass die Menschen zum Bischofsamte gesucht werden, nicht dass die Menschen das Bischofsamt suchen.“

E' szavak az apostoli szent-szék' jóváhagyásával lőnek közzétéve. 'S ez elég egy hiv katolikuskának. Lásd Dr. J. Franz Allioli: Die heilige Schrift des alten und neuen Testamentes. Mit Approbation des apostolischen Stuhles etc. 6-te Auflage. Mit zur Seite stehendem lateinischen Urtext der Vulgata. Landshut 1846. 10. B. 88. S. Note 3.

A' ki e' tárgyról még bővebb értekezést kíván, olvassa Massilon püspöknek: „De affectu cleri erga honores et dignitates“ sz. beszédét. Ez mondja; „Affirmo, ubi primum ad ministerium aspiratis, eodem vos amplius dignos non esse.“ „Timere, recusare, fugere (ministerium) non id erat tunc (hajdan) heroi-cae virtutis specimen, sed lex recepta, principium

*) Alapító' kézírata.

**) Nicolaus I. Gyletus Dux Syrmii, et Comes Soproniensis Palatinus sub Andrea II. Rege 1219. Abrosovsky de Palat. Hung.

***) Historia Conventus Mariano Pratensis.